

Motion till riksdagen 2005/06:K459

av **Chatrine Pålsson och Sven Brus (kd)**

Hotade politiker

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen beslutar att uppdra åt regeringen att tillsätta en kommission med uppgift att föreslå åtgärder för att komma till rätta med det stora problemet med hot mot politiker.

Inledning

Enligt en undersökning från Kommittén om hot och våld mot förtroendevalda och Statistiska centralbyrån (SCB) har tre av fyra riksdagsledamöter någon gång under sin tid som förtroendevald utsatts för trakasserier, hot eller våld. Dessutom har var tredje ledamot i landstings- eller kommunfullmäktige hotats. Mest utsatta är politiker med utländsk bakgrund. Dessa hotas oftast av högerextremister eller rasistiska grupper. Men undersökningen visar samtidigt att mer än två tredjedelar av gärningsmännen är enskilda medborgare som är missnöjda med olika politiska förslag eller beslut. Med enskilda medborgare menas i stort att de inte är uttalat tillhörande någon gruppering med extremistiska åsikter. Samtidigt kan man knappast benämna dem som "vanliga" medborgare eftersom det knappast är ett vanligt normalt beteende att hota politiker.

Hoten används enligt undersökningen främst för att försöka påverka politikerna att besluta på ett visst sätt eller att vidta någon speciell åtgärd. Men det kan också vara ett sätt att uttrycka sitt hat i allmänhet. Enligt undersökningen anser fler kvinnliga än manliga riksdagsledamöter att förövaren har ett hämndmotiv. Gärningsmannen framstår i många fall som en psykiskt sjuk person.

Problemet med hotade politiker är inte nytt, men har ökat. Efter valet 1998 uppgav 62 % av riksdagsledamöterna att de utsatts för trakasserier och 53 % att de utsatts för hot. Bland fullmäktigeledamöterna hade 24 % råkar ut för trakasserier och 14 % för hot.

Trakasserier och hot är vanligare än att politikerna faktiskt råkar ut för våld. Men 6 % av riksdagsledamöterna och 1 % av fullmäktigeledamöterna har även upplevt våld. Kvinnliga riksdagsledamöter har drabbats något mer

Fel! Okänt namn på

än manliga, medan det inte finns någon skillnad mellan könen bland fullmäktigeledamöterna i detta hänseende. Många av övergreppen sker vid politiker-
nas bostäder, på deras arbetsplatser eller på fritiden.

En undersökning från Temo visar att drygt hälften av Sveriges befolkning tycker att hot mot kommunpolitiker är ett stort samhällsproblem och att endast 26 % skulle kunna tänka sig att inneha ett politiskt förtroendeuppdrag – oberoende av ersättningen. Att bara hälften av Sveriges befolkning ser hot mot politiker som ett stort samhällsproblem vittnar om att frågan måste lyftas fram och diskuteras. Att endast en fjärdedel kan tänka sig att vara förtroendevald är samtidigt delvis en konsekvens av att problemet inte är okänt i samhället. Oviljan och ointresset för förtroendevalda poster är givetvis ett djupt allvarligt problem för det demokratiska samhället. Den svenska demokratin bygger bland annat på partiväsendet som i sin tur bygger på att medborgare vill ikläda sig rollen som politiskt förtroendevald.

Ett hot mot demokratin

Problemet med hot mot politiker kan bagatelliseras genom att hävda att trakasserier, hoten och våldet är en del av jobbet, ett pris som varje politiker måste vara medveten om och beredd att betala. Så är det uppenbarligen i dag. Men den långsiktiga konsekvensen av en sådan inställning till politikerrollen och hotbilden mot politiker är en djup klyfta mellan medborgarna och de förtroendevalda. Sverige skulle i förlängningen bli ett land där det skulle vara mycket svårare för en medborgare att få träffa en politiker. Politiken skulle bli en fråga för en mycket liten och väl bevakad anonym grupp av människor med ett minimum av kontakt med omvärlden. En del menar säkerligen att så är fallet redan i dag. De har dessbättre fel, men de kommer att få rätt om inte trenden vänds.

Vi menar att en nollvision mot alla former av hot och trakasserier är den självklara utgångspunkten. Om målet går att nå är en helt annan fråga. Skulle målet i stället vara att exempelvis försöka motverka att trakasserier och hot omvandlas till våldshandlingar har samhället redan förlorat. Den svenska demokratin, folkstyret, bygger inte bara på partiväsendet utan också på att vem som helst ska kunna bli politiker. I princip vem som helst kan bli politiker i Sverige i dag. Folkstyret förutsätter också att vem som helst vill och törs bli politiker. Enligt Temo kan bara en fjärdedel av svenskarna "tänka sig" att bli politiker. Det demokratiska dilemma är uppenbart.

Missnöjets grunder

Vad som orsakar politikerförakt och missnöje med politiken i allmänhet är måhända inte enkelt att svara på. Vi menar att det delvis är en bieffekt av en helt orimlig tro på vad politiken och politikerna kan eller ska åstadkomma och

Fel! Okänt namn på

hållas ansvariga för. Medborgarna både kan och ska hålla politiker ansvariga för sina eventuella misslyckanden. Det står varje väljare fritt att lägga sin röst på någon annan politiker eller något annat parti i nästa val.

Missnöjet kan i en del fall också förklaras med okunskap om fundamenta i svensk politik. Till exempel har vi som oppositionspolitiker svårt att känna oss ansvariga för den politik som förs av våra politiska motståndare i regeringen. Likväl klumpas vi samman i ett enda stort kollektiv, Politikerna, oavsett vilken partifärg vi har och oavsett om vi sitter i styrande position eller inte. Kombinerat detta med den inte helt ovanliga uppfattningen att politiker är en grupp oförstående personer som enbart vill sko sig själva på folkets bekostnad och du kommer närmre en förklaring av missnöjets grunder. Den här bildens består till stor del på enskilda allvarliga missförhållanden eller händelser som blåsts upp till oigenkänlighet av medierepresentanter.

Mediernas roll

Massmedierna utgör en omistlig kraft i varje stabilt demokratiskt samhälle. Deras kontrollerande verksamhet av det politiska livet är något som ska värnas av samhället. Massmedierna har därmed också ett uppenbart ansvar för hur politiken skildras. I teorin ska massmedierna skildra vad som sägs och görs i politiken för att ge medborgarna en fristående bedömning. Ett grundläggande krav på medial rapportering av politiska beslut och händelser är att den är saklig och inte eldar på eller skapar missnöje eller till och med hat. Här finns dessvärre mycket att förbättra.

Vad göra?

Sedan några år tillbaka har flera undersökningar gjorts för att bringa klarhet i hur allvarligt problemet med hot mot politiker egentligen är och hur pass allvarligt allmänheten tror att hotet är. Det korta svaret är uppenbarligen att hotet är större och allvarligare än vad allmänheten tror. En given av flera tänkbara anledningar till detta är förstås att problemet inte diskuterats i tillräckligt stor utsträckning.

Vi menar att ett logiskt första steg är att samla representanter från det politiska livet, massmedierna, polis med flera i en kommission som ska ha i uppdrag att snarast möjligt presentera förslag till konkreta åtgärder för att komma till rätta med problemen.

Stockholm den 5 oktober 2005

Chatrine Pålsson (kd)

Sven Brus (kd)